

Н. В. Кутуза,

д-р філол. наук, проф.,

*Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,
завідувачка кафедри нових медіа та медіадизайну;*

Д. М. Тельпіс,

*Бердянський державний педагогічний університет,
здобувачка другого (магістерського) рівня освіти*

ДЕЗІНФОРМАЦІЯ ЯК СКЛАДНИК ІПСО В МЕГАДИСКУРСІ: МАНІПУЛЯТИВНИЙ АСПЕКТ (НА ПРИКЛАДІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ ПЕРІОДУ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ)

Статтю присвячено дослідженню дезінформації як складнику інформаційно-психологічних спеціальних операцій (ІПСО) в мегадискурсі. Мета розвідки – увізнення особливостей дезінформації як складника ІПСО, що використовується проти України. Для реалізації мети виконано низку завдань: розрізнено та уточнено тлумачення понять «дезінформація», «фейк», «фейкові новини», «несвідома дезінформація»; визначено головні особливості дезінформації як потужної маніпуляції та вагомого інструмента гібридної війни; запропоновано авторську класифікацію видів дезінформації російсько-української війни за тематичною скерованістю.

Об'єктом дослідження є феномен дезінформації як складник ІПСО в мегадискурсі за період повномасштабної війни, предметом дослідження є реалізація видів дезінформації в українському інформаційному полі. Методами дослідження стали: описовий – для виокремлення особливостей дезінформації як феномену, її видів; методи аналізу й синтезу для ідентифікації видів дезінформації, вичленування її функційних характеристик та поєднання їх в єдиний комплекс; метод індукції для конкретизації загальних висновків.

Акцентовано увагу на тому, що дезінформація є ширшим поняттям, яке охоплює введення в оману держави, населення, армії та союзників супротивника. За тематичним скеруванням запропоновано авторську класифікацію видів дезінформації, де виокремлено воєнну, соціальну, культурну, коаліційну, кожна з яких має різний впливовий ефект на цільову аудиторію. Підкреслено, що російська дезінформація має досить розгалужену систему її тематичного скерування, це, у свою чергу, значно підсилює маніпулятивні ефекти. Також проаналізовано впливові ефекти, які досягаються розповсюдженням дезінформації в соціальних медіа, серед котрих провідними є: корегування картини світу населення держави-супротивниці у влас-

них інтересах, психологічна дестабілізація населення та армії, виправдання власної збройної агресії, а також зміщення найбільш невідгідної для неї меседжів зі світового та регіонального порядку денного. Перспективи дослідження вбачаємо в подальшому поглибленому вивченні складників ІПСО в мегадискурсі, видів дезінформації, а також способів нейтралізації дезінформації в умовах гібридної війни, зокрема створенні формальної моделі виявлення та нейтралізації дезінформації в мегадискурсі.

Ключові слова: гібридна війна, дезінформація, ІПСО, маніпуляція, мегадискурс, наратив, фейк.

N. V. Kutuza,

ScD, Professor,

*Odesa National I University named after . I. Mechnikov,
Head of the Department of New Media and Media Design;*

D. M. Telpis,

Berdiansk State Pedagogical University Master Student

DISINFORMATION AS A PSYOP COMPONENT IN MEGADISCOURSE: MANIPULATIVE ASPECT (ON THE EXAMPLE OF FULL-SCALE INVASION PERIOD OF RUSSIAN-UKRAINIAN WAR)

The article is dedicated to the research on disinformation as a component of psychological operations (PsyOps) in megadiscourse. The purpose of the research is the emphasis of features of disinformation as the PsyOps component used against Ukraine. The aim is achieved by execution of a list of tasks: the terms “disinformation”, “fake”, “fake news”, “unconscious disinformation” were differentiated and clarified; the main features of disinformation as of a powerful manipulation and a significant instrument of hybrid warfare were distinguished; the author’s classification of the types of disinformation of the Russian-Ukrainian war by thematic focus is proposed.

The object of the research is the phenomenon of disinformation as the component of PsyOps in megadiscourse during the period of full-scale war, the subject of the research is the realisation of the types of disinformation in Ukrainian information field. The following methods of the research were used: descriptive – for distinguishing the features of disinformation as a phenomenon, its types; the method of analysis and synthesis for identification of the types of disinformation, establishing its functional characteristics and combining them into a single complex; the method of induction for specification of general conclusions.

Attention is focused on the fact that disinformation is a broader concept that encompasses military deception of the country, population, army and allies of the enemy. The author’s classification of the types of disinformation by thematic focus is proposed, where military, social, cultural, coalitional types were distinguished, each

of which has different influential effect on the target audience. It was emphasised that russian disinformation has got a broad system of its thematic focus, which in its turn emphasises its manipulative effects. The influential effects which are achieved by spreading disinformation in social media were also analysed, the leading of which are: adjusting the picture of the world of the enemy state's population in one's own interests, psychological destabilisation of the population and the army, justification of one's own armed aggression, and shifting the most unfavourable messages from the global and regional agenda.

We see the prospects of the research in further profound study of the PsyOps components in megadiscourse, as well as the ways of neutralisation of disinformation in the context of hybrid warfare, including the creation of formulaic model of detection of disinformation in megadiscourse.

Key words: disinformation, fake, hybrid warfare, manipulation, megadiscourse, narrative, PsyOps.

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Одним із потужних маніпулятивних засобів є дезінформація, що в умовах гібридних війн набуває неабиякої ваги. Сучасна гібридна війна характеризується розповсюдженням великої кількості дезінформації в інформаційному полі супротивника, а окрім того, інформаційні атаки як один зі способів ведення сучасної гібридної війни не лише максимально актуалізувалися, а набули нових особливостей під час російсько-української війни періоду повномасштабного вторгнення. Сучасна російсько-українська війна, з одного боку, формує нові методи впливу на країну-суперницю, а з іншого боку – повертає людство до класичних методів пропаганди часів Другої світової війни та Холодної війни. Тому постає гостра потреба в ідентифікації та нейтралізації дезінформації як інструменту гібридної війни в мегахідискурсі, зокрема чітке розмежування понять «дезінформація», «фейк», «фейкові новини», конструювання чіткої класифікації видів дезінформації уможливить ефективну нейтралізацію маніпулятивності дезінформації в українському мегахідискурсі, що й увиразнює **актуальність** нашої розвідки.

Аналіз досліджень проблеми. Проблема російської дезінформації поставала предметом аналізу багатьох науковців. Серед українських вчених на внутрішній природі дезінформації увагу зосередив проф. Г. Почепцов, дослідженням дезінформації у межах стратегічних комунікацій, а також лінгвістичній експертизі соціальних мереж займається проф. Л. Компанцева, аналізу дезінформації в межах ІПСО велику увагу приділяє проф. А. Ковалевська-Славова та ін. Предметно досліджують російську дезінформацію й зарубіжні вчені. Зокрема, «забрудненням» (патогенністю) онлайн-середовища та методами верифікації дезінформації займається дослідниця К. Вордл, функціональне навантаження дезінформації розглядають Дж. Джонсон, Б. Німм, емоційний складник дезінформації досліджують М. Зімдарс та К. Маклеод, на методах російської пропаганди та дезінформації увагу зосередив П. Помаранцев. До цього предметом досліджень ставала переважно форма (жанр) дезінфор-

мації, однак все ще не класифіковано види дезінформації з огляду на смислове навантаження та впливовий ефект.

Мета розвідки – увиразнення особливостей дезінформації як складника ІПСО, що використовується проти України. Для реалізації мети виконано низку завдань: розрізнено та уточнено тлумачення понять «дезінформація», «фейк», «фейкові новини», «несвідома дезінформація»; визначено головні особливості дезінформації як потужної маніпуляції та вагомого інструмента гібридної війни; запропоновано авторську класифікацію видів дезінформації російсько-української війни за тематичною скерованістю.

Об'єктом дослідження є феномен дезінформації як складник ІПСО в мегадискурсі за період повномасштабної війни, **предметом** дослідження є реалізація видів дезінформації в українському інформаційному полі.

Досліджуваним **матеріалом** слугували унікальні (тобто не передруки) публікацій, розташовані в проросійських Телеграм-каналах («Типичная Одесса», «Украина. ру», «На самом деле в Херсоне», «Николаев live», «ВоенкорпЗІПисичын ZOV-TV», «IZ.RU») за перший рік повномасштабного вторгнення – з 24.02.2022 до 24.02.2023 року. Загальна кількість досліджуваних публікацій складає близько 3000 текстів.

Методами дослідження стали: описовий — для виокремлення особливостей дезінформації як феномену, її видів; методи аналізу й синтезу для ідентифікації видів дезінформації, вичленування її функційних характеристик та поєднання їх в єдиний комплекс; метод індукції для конкретизації загальних висновків.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що увиразнено понятійні особливості дезінформації, а також вперше класифіковано дезінформацію за тематичною скерованістю. **Теоретична** цінність нашої розвідки полягає в поглибленні знань про особливості дезінформації; розмежуванні понять «дезінформація», «фейк», «фейкові новини», «несвідома дезінформація». **Практична** цінність реалізована через можливість застосування результатів дослідження у викладанні курсів та спецкурсів із сугестивної та комунікативної лінгвістики, медіалінгвістики, спіндокторингу в закладах вищої освіти, формуванні стратегічних комунікацій в умовах російсько-української війни, фахової підготовки майбутніх філологів, журналістів і спеціалістів із комунікацій тощо.

Виклад основного матеріалу. Гібридні війни відзначаються майстерним конструюванням маніпулятивного простору, що подекуди практично замінюють збройні ресурси. І саме у воєнний час така війна відзначається «підвищеною інтенсивністю, як правило, меншою тривалістю, агресивнішим використанням різноманітних методик інформаційного впливу, що пов'язано з тим, що короткострокові цілі інформаційного впливу в такому випадку мають пріоритет над довгостроковою стратегією» [2, с. 273]. Подібний впливовий ефект підкреслюють і зарубіжні дослідники П. В. Сінгер та Е. Т. Брукінг: «У кіберпросторі засоби «перемоги» в політичному чи військовому аспекті цього змагання практично ідентичні. Як результат, політика перейняла елементи інформаційної війни, тоді як на насильницький конфлікт дедалі більше впливає боротьба за думки у віртуальному просторі» [7, с. 303]. На вагомості такого потенціалу також наголошує, приміром, А. В. Ковалевська: «Мета інформаційної війни –

послабити моральні та матеріальні сили супротивника або конкурента та посилити власні. Вона передбачає заходи пропагандистського впливу на свідомість людини в ідеологічній та емоційній галузях. Головне завдання інформаційних війн полягає у маніпулюванні масами» [3, с. 176]. Проте надмір у мегадискурсі різноманітних видів маніпуляцій спричиняє деструктивний вплив на реципієнтів: «Активізація патогенних, маніпулятивних контекстів призводить до шкідливих наслідків для людини не лише в моральному плані, а й у психофізіологічному, тому знання теоретичних основ конструювання впливу, факторів, які зумовлюють його функціонування, загалом дасть змогу нівелювати його шкідливі наслідки в різних сферах, жанрах тощо» [4, с. 7]. До того ж, власне «реалізація впливу в медійному середовищі вимагає також більшої уваги, оскільки медіагенне середовище буквально «просякнуто» так би мовити «сумішшю» різноманітного контенту, що розпоршує увагу реципієнтів, позбавляє можливості в такий спосіб критично мислити через обмаль часу сприймання – т. зв. медіасприймання» [там само]. Відповідно задля нейтралізації шкідливих ефектів маніпуляції маємо глибше та чіткіше розібратися й у такому феномені, як дезінформація, що є складником інформаційно-психологічних спеціальних операцій (ІПСО).

Констатуємо, що на сьогодні в розвідках українських та закордонних науковців найчастіше фіксуємо поняття «дезінформація», «фейк», «фейкові новини», «misinformation», однак повної та точної дефініції цих термінів із чітким виокремленням критеріальних ознак майже немає. На думку І. Мудрої, фейком можна назвати «підробку, фальшивку, яка розповсюджується спеціально для того, щоб дезінформувати аудиторію» [5, с. 184]. Однак, у цьому тлумаченні проігноровано впливову природу дезінформації та не враховано широке та вузьке значення феномену. Подібне визначення поняття «фейкові новини» подає старший науковий співробітник із захисту інформації Лабораторії цифрових криміналістичних досліджень Atlantic Council Б. Німмо – як «навмисне подану неправдиву інформацію як новину» [10]. Дослідники М. Зімдарс та К. Маклеод під фейковими новинами розуміють «навмисно створену, сенсаційну, емоційно насичену, оманливу або повністю сфабриковану інформацію, яка імітує форму основних новин» [12]. У цьому тлумаченні науковці, на відміну від інших, описують емоційний (найбільш впливовий) складник фейкових новин, однак не уточнюють мету розповсюдження таких повідомлень. Поняття «дезінформація» досить повно визначено у словнику Національної академії Служби безпеки України, де на основі документів НАТО, під дезінформацією розуміють «інформацію, що, передусім поширюється організаціями розвідки чи іншими спеціальними службами, завданням яких є викривлення інформації, шахрайство або вплив на рішення, що приймаються відповідальними фахівцями США, представниками армії США, коаліційними силами, ключовими об'єктами або окремими особами, шляхом використання непрямих або нетрадиційних засобів» [1, с. 197]. Проте в такому визначенні дезінформація подається лише як інструмент, що використовується спеціальними службами держави. Водночас західні науковці, зокрема дослідниця Л. Остін, розглядають й поняття «misinformation», розуміючи під цим «неправдиву

інформацію, яка поширюється без наміру завдати шкоди» [8, с. 17]. В українських дослідженнях таке поняття розглядають побіжно, а власне терміном послуговуються мовою оригіналу. Для терміна «misinformation» пропонуємо український відповідник «несвідома дезінформація».

Професор Г. Почепцов не дає точних тлумачень понять «фейк» та «дезінформація», проте розділяє їх, зосереджуючи увагу на інтенції авторів таких повідомлень. Так, обидва поняття «фейки та дезінформація описують світ неадекватно» [6], проте основна відмінність полягає в тому, що «фейк може це робити випадково, а дезінформація свідомо конструюється так, аби ввести в оману» [там само]. Відтак, справжньою загрозою постає комплексна дезінформація, тоді як поодинокий (допоки він таким залишається) фейк може бути створено звичайним користувачем мережі.

На нашу думку, найширшим поняттям можна вважати термін «дезінформація», а інші терміни – «фейк», «фейкові новини», «несвідома дезінформація» (імітація) – є значно вузкими і можуть потенційно розглядатися лише як прийоми дезінформації. Під **дезінформацією** ми розуміємо спеціально розповсюджену неправдиву інформацію (через різні канали комунікації: ЗМІ, соціальні медіа, соціальні мережі тощо), що сприяє викривленню реальності та корегує картину світу аудиторії, на яку вона розповсюджується, відповідно до потреб комуніката та/або замовника (держава, бізнес, медіа тощо). **Фейк** ми тлумачимо як один з прийомів дезінформації, що полягає у розповсюдженні в соціальних мережах та соціальних медіа емоційно насиченої неправдивої інформації, що неадекватно описує світ, серед заздалегідь визначеної аудиторії. **Фейкові новини** є прийомом дезінформації, який полягає у розповсюдженні неправдивої інформації під виглядом новин або ретрансляції фейків у медіа, що розповсюджувалися джерелами інформації / лідерами думок тощо. Під **несвідомою дезінформацією** слід розуміти ненавмисно розповсюджену неправдиву інформацію, яка впливає на сприйняття світу аудиторією.

Отже, дезінформацію ми розглядаємо як складник інформаційно-психологічних спеціальних операцій (ІПСО), ще ширше – складник гібридної війни. Як підкреслює професорка Л. Компанцева, інформаційні операції, відповідно до стратегічних документів НАТО, розглядаються «як окремий вид діяльності, спрямований на підтримання загальнодержавного курсу і національних ідей» [1, с. 10]. Відтак, до головних суб'єктів проведення інформаційних операцій уналежнюють керівництво іноземної держави, спецслужби іноземних держав, ЗМІ, неурядові організації, інтернет-ресурси [там само]. Атаки, що ведуться в українському інформаційному полі, мають дуальний характер: з одного боку, вони скеровані на деформацію індивідуальної картини світу, а з іншого боку – покликані психологічно дестабілізувати усе населення, і, таким чином, мають консцієнтальну природу. І саме розгляд та аналіз видів дезінформації, яка функціонує в мегадискурсі, з подальшою класифікаційною характеристикою кожного виду дасть змогу нівелювати шкідливі, маніпулятивні ефекти.

Приміром, дослідниця К. Ворлд виокремлює сім типів дезінформації, серед яких сатира або пародія, оманливий контент, самозваний контент (наприклад,

фальшиві сайти, що видають себе за оригінали), 100-відсоткова брехня, неправильний зв'язок (наприклад, між текстом, заголовком та зображенням), хибний контекст, маніпулятивний контент [11]. На нашу думку, така класифікація дезінформації не є досконалою, адже фокусується на різних критеріях: зміст повідомлення, спосіб передачі, намір автора. Подібна критеріальна проблема у класифікації простежується і в типології дослідника Дж. Джонсона, який виділяє 100-відсоткову неправду, заангажовану інформацію, чисту пропаганду, помилку у використанні даних, неточна інформація [9]. Українська ж дослідниця І. Мудра за методом поширення виокремлює масмедійні фейки та мережеві чутки [5, с. 185], однак тут не враховані соціальні медіа як новий інструмент розповсюдження дезінформації, що також має мережеву природу. За формою науковиця виокремлює фотофейк, відеофейк і фейковий журналістський матеріал [там само], проте в такій класифікації сплутано власне форму дезінформації із джерелом її розповсюдження.

Враховуючи те, що рф використовує досить різномірну дезінформацію, на нашу думку, найбільш доцільно розподілити її за тематичним скеруванням. Отже, провівши моніторинг публікацій, розташованих у проросійських Телеграм-каналах «Типичная Одесса», «Украина.ру», «На самом деле в Херсоне», «Николаев live», «Военкор|ЗІПисицын ZOV-TV», «I.Z.RU» за перший рік повномасштабного вторгнення (з 24.02.2022 до 24.02.2023 року), та ґрунтуючись на теоретичному матеріалі дослідження поважних учених, пропонуємо авторську класифікацію видів дезінформації рф у війні проти України: 1) воєнна, 2) соціальна, 3) культурна, 4) коаліційна. Розглянемо їх більш детально та проілюструємо прикладами.

1. Воєнна дезінформація. Фокусується на власне перебігу воєнних дій, реакцій аудиторії на рішення вищого військового керівництва супротивника, стані (ліквідація / поранення) командувачів армії супротивника. Наприклад, низка російських медіа з посиланням на МО рф опублікувало недостовірне повідомлення про нібито розміщення вогневих точок ЗСУ на лікарнях: *«Главное: украинские вооруженные формирования оборудовали огневые точки и опорные пункты в больницах Харькова, Одессы и Краматорска»* (Telegram, «I.Z.RU», 31.05.2022). Сюди ж ми уналежнюємо коментарі з прогнозованим маніпулятивним ефектом, що розповсюджуються в соціальних медіа: *«Вы действительно думаете, что иностранные лаборатории нужны для того, чтобы защищать местное население? Впрочем, для людей хотя бы с зачатками ума всё очевидно»* (Telegram, «Типичная Одесса», 19.12.2022). Головна мета та очікуваний результат розповсюдження подібних наративів – підрич підтримки аудиторією армії суперника; розхитування довіри до війська з боку цільової аудиторії; залякування війська та населення противника; психологічний тиск на військо та населення; розповсюдження повідомлення, яке виправдовує наступні воєнні злочини.

2. Соціальна дезінформація. Описує стосунки головних (на період ведення гібридної війни) життєво важливих організацій і груп із суспільством: влади, волонтерів, медіа, комунальних підприємств, працівників критичної інфраструктури,

соціальних працівників, освітян тощо. Прикладом можуть слугувати масові повідомлення російських медіа, пропагандистів та анонімних Телеграм-каналів про нібито скасування Україною соціальних виплат мешканцям окупованого (на той час) Херсона: *«Киевская власть планирует полностью прекратить в Херсонской области все социальные выплаты, а также выплаты бюджетникам и пенсионерам. У правительства Украины накопились долги по выплатам перед жителями Херсонской области, уже более сотни миллионов гривен»* (Telegram, «На самом деле в Херсоне», 29.05.2022). До соціальної дезінформації ми уналежнюємо й подібні оцінні коментарі-підбурювання російських блогерів: *«Пора матерям и оставшимся людям ехать на Майдан как и мы в 2014 и сносить эту украинскую хунту, иначе и детей в полиэтиленовых мешках начнут возвращать семьям»* (Telegram, «Военкор IZI Лисицын ZOV-TV», 10.01.2023). Головна мета та очікуваний результат розповсюдження подібних наративів – підсилення внутрішнього невдоволення населення противника діями влади; підрив довіри до соціальних інституцій держави; формування відчуття «обдуреності» в цільовій аудиторії.

3. Культурна дезінформація. Стосується минулого обох держав-супротивниць, фокусуються на історичній ретроспективі стосунків держав-супротивниць. Чимало подібної дезінформації було розповсюджено про російський контекст заснування Одеси: *«В 1894 г., когда Одессе исполнилось сто лет, было решено поставить памятник тем, кто её основал и строил. В их числе — императрица Екатерина II»* (Telegram, «Типичная Одесса», 2.07.2022). Ще одним прикладом можуть слугувати коментарі в соціальних медіа: *«Пока во Львове работают кинотеатры – одесситы в темноте добираются домой. Единство страны в одной картинке. Супер! Спасибо!»* (Telegram, «Типичная Одесса», 18.11.2022). Відзначимо, що історичний контекст у цьому наративі (протиставлення різних регіонів України) преважує над власне повідомленням про електропостачання. Головна мета й очікуваний результат розповсюдження таких наративів – культурна експансія держави-супротивниці; формування хибного уявлення про спільне / різне минуле; виправдовування сучасної збройної агресії.

4. Коаліційна дезінформація. Фокусується на описуванні зовнішній коаліційних дій обох держав-супротивниць, може стосуватися зовнішньої підтримки противника, міжнародних санкцій, світових продовольчих криз. Наприклад, про російські медіа публікували недостовірну інформацію про причину здорожчання вартості яєць в Україні: *«На прошлой неделе были по 60 гривен. Кормить кур на птицефабриках нечем – всё зерно вывезено в Европу»* (Telegram, «Украина.ру», 20.10.2022). Подібні повідомлення почали публікувати на тлі дії т. зв. «зернового коридору», який уможливив експорт українського зерна за кордон. Ще одним прикладом можуть слугувати й повідомлення про фінансові надходження в Україну: *«ЕС выделил Украине 25,5 миллионов евро на поддержание энергосистемы. Так что, долго сможет Европа бить карту Калибра картой ТЭЦ. А если очки на кубике не те выпадут? Ну это так. Просто вопрос. Так где тут нация лохов и*

терпил? Вопрос риторический» (Telegram, «Типичная Одесса», 1.11.2022). Головна мета та очікуваний результат розповсюдження подібних наративів – дискредитація міжнародної підтримки України; розповсюдження сумнівів щодо надійності коаліції з підтримки України; формування відчуття «самотності», «покинутості» та «обдуреності» серед населення.

Отже, в українському мегадискурсі нами зафіксовано такі види тематичної скерованості російської дезінформації, як воєнна, соціальна, культурна та коаліційна, розповсюджується масово, емоційно насичена, має на меті психологічно дестабілізувати населення, тобто максимально деструктивно вплинути. Підкреслимо також, що російська дезінформація за тематичною скерованістю є більш розгалуженою, тобто стосується усіх сфер життя держави-супротивниці під час гібридної війни, що потребує подальшого дослідження.

Висновки та перспективи дослідження. Вагомим складником вторгнення РФ в Україну є інформаційно-психологічні спеціальні операції, основним інструментом яких є дезінформація населення, керівництва України та її союзників. Дезінформація як потужна маніпуляція – найширше поняття, яке стосується введення в оману держави, населення, армії та союзників супротивника. Вагомим маніпулятивним ефектом дезінформації вважаємо завдання моральної та психофізіологічної шкоди. Системна дезінформація здатна серйозно вплинути на інформаційне поле супротивника та сконструювати маніпулятивний простір: описати світ неадекватно, вплинути на картину світу населення держави-супротивниці у власних інтересах, психологічно дестабілізувати населення та армію, виправдати власну збройну агресію, а також змістити найбільш невідповідні для неї меседжі зі світового та регіонального порядку денного. Російська дезінформація має досить розгалужену систему її тематичного скерування і орієнтована на формування штучно викликаних відчуттів тривоги, страху, роздратованості. Виокремлюємо чотири види дезінформації: воєнна, соціальна, культурна, коаліційна. Кожен із цих видів має різний очікуваний результат та ефект від розповсюдження певних наративів у соціальних медіа.

Перспективи дослідження вбачаємо в подальшому поглибленому вивченні складників ІПСО в мегадискурсі, видів дезінформації, а також способів нейтралізації дезінформації в умовах гібридної війни, зокрема створенні формульної моделі виявлення та нейтралізації дезінформації в мегадискурсі.

Література

1. Базові поняття стратегічних комунікацій: стандарти на основі документів НАТО (англійсько-український та українсько-англійський словник) / Л. Компанцева та ін. Київ: Нац. акад. СБУ, 2019. 335 с.
2. *Гай М.* Інформаційно-психологічні операції РФ щодо дестабілізаційних дій в Україні як система реалізації державної політики. Стратегічні комунікації в умовах гібридної війни: погляд від волонтера до науковця: колективна монографія. Київ: НА СБ України, 2018. С. 270-287.

3. Ковалевська А. В. Алгоритм нейтралізації патогенних текстів в українському інформаційному просторі. Одеська лінгвістична школа: модерні парадигми: колективна монографія / за заг. ред. Ковалевської Т. Ю. Одеса: ПолиПринт, 2018. С.175-185.
4. Кутуза Н. В. Фактор інтерактивної актуалізації в алгоритмі медіавпливу: теоретичні основи. Образ. Суми: Сумський державний університет, 2022. Вип. 2 (39). С. 6-15.
5. Мудра І. Поняття «фейк» та його види у ЗМІ. *Теле- та радіожурналістика*. Львів, 2016. Вип. 15. С. 184-188.
6. Почепцов Г. Фейки и дезинформация: что дальше? URL: <https://ms.detector.media/mediaanalitika/post/21580/2018-08-05-feyky-y-dezynformatsyya-chno-dalshe>
7. Сінгер П. В., Брукінг Е. Т. Війна лайків. Зброя в руках соціальних мереж / пер. Я. Лебеденко. Харків: Клуб Сімейного дозвілля, 2019. 320 с.
8. Austin L. Managing Misinformation and Conflicting Information. *Advancing Crisis Communication Effectiveness*. New York, 2020. pp. 109-126.
9. Johnson J. Fake News: Defining and Defeating. URL: <https://medium.com/dfrlab/fake-news-defining-and-defeating-43830a2ab0af>
10. Nimmo B. Fake News: Defining and Defe. URL: <https://medium.com/dfrlab/fake-news-defining-and-defeating-43830a2ab0af>
11. Wardle C. Fake news. It's complicated. URL: <https://firstdraftnews.org/articles/fake-news-complicated>
12. Zimdars M., McLeod K. Fake news: understanding media and misinformation in the digital age. URL: <https://direct.mit.edu/books/book/4625/Fake-NewsUnderstanding-Media-and-Misinformation-in>

References

1. *Basic Concepts of Strategic Communications: Standards Based on NATO Documents (English-Ukrainian and Ukrainian-English Dictionary) [Bazovi ponjattja strategichnykh komunikacij: standarty na osnovi dokumentiv NATO (anghlijsjko-ukrajinsjkyj ta ukrajinsjko-anghlijsjkyj slovnyk)]* (2019), Нас. akad. SBU, Kyiv, 335 p.
2. Ghaj, M. (2018), *PSYOPS of the Russian Federation on destabilizing actions in Ukraine as a system of state policy implementation [Informacijno-psykholohichni operaciji r fshodo destabilizacijnykh dij v Ukrajinі jak systema realizacija derzhavnojji polityky]*, Strategichni komunikacii v umovakh ghibrydnojji vijny: pohljad vid volontera do naukovcja: kolektyvna monohrafija, NA SBU, Kyiv, pp. 270-287.
3. Kovalevska, A. V. (2018), *An algorithm for neutralizing pathogenic texts in the Ukrainian information space [Alghorytm nejtralizacii patoghennykh tekstiv v ukrajinsjkomu informacijnomu prostori]*, Odeska linghvistychna shkola: moderni paradyghmy: kolektyvna monohrafija, PoliPrint, Odesa, pp. 175-185.
4. Kutuza, N. V. (2022), *The factor of interactive actualization in the algorithm of media influence: theoretical foundations [Faktor interaktyvnojji aktualizacii v alghorytmi me-*

diavplyvu: teoretychni osnovy], *Obraz*, Sumsjkyj derzhavnyj universytet, Sumy, vyp. 2 (39), pp. 6-15.

5. Mudra, I. (2016), *The concept of "fake" and its types in the media [Ponjattja «fejk» ta jogho vydy u ZMI]*, *Tele- ta radiozhurnalistyka*, LNU, Lviv, vyp. 15, pp. 184–188.
6. Pochepcov, Gh. (2018), *Fakes and disinformation: what next? [Fejky y dezynformacyja: chto daljshe?]*. Available from: <https://ms.detector.media/mediaanalitika/post/21580/2018-08-05-fejky-y-dezynformatsyya-chto-dalshe/>
7. Singer, P. W., Brooking, E. T. (2018), *Likewar: The Weaponization of Social Media*. Translated from English by Ja. Lebedenko, Klub Simejnogho dozvillja, Kharkiv, 320 p.
8. Austin, L. (2020), *Managing Misinformation and Conflicting Information. Advancing Crisis Communication Effectiveness*. New York, pp. 109-126.
9. Johnson, J. (2018), *Fake News: Defining and Defeating*. Available from: <<https://medium.com/dfrlab/fake-news-defining-and-defeating-43830a2ab0af>>
10. Nimmo, B. (2018), *Fake News: Defining and Defe*. Available from: <<https://medium.com/dfrlab/fake-news-defining-and-defeating-43830a2ab0af>>
11. Wardle, C. (2017), *Fake news. It's complicated*. Available from: <<https://firstdraft-news.org/articles/fake-news-complicated/>>
12. Zimdars, M., McLeod, K. (2020), *Fake news: understanding media and misinformation in the digital age*. Available from: <<https://direct.mit.edu/books/book/4625/Fake-NewsUnderstanding-Media-and-Misinformation-in>>

• • •